

2. Білецький М., Котик Л. Карпатсько-Подільський рекреаційний район України: сучасний стан і перспективи розвитку. Туристичні послуги на світовому ринку як фактор розвитку міжнародного туризму: збірник матеріалів Міжнар. науково-практичної конференції, 10.05.2018 р. Львів, 2018. С. 244–255.
3. Сагірова А. Потенціал ІТ-технологій у стимулюванні ринку туристичних послуг. Університетська наука: матеріали Міжнародної науково-технічної конференції, м. Маріуполь, 16-17.05.2019 р. С. 103-104.
4. Державна служба статистики України. URL: <http://surl.li/cxest> (дата звернення: 01.04.2024).
5. Державне агентство розвитку туризму України. ДАРТ. URL: <http://surl.li/sбухс> (дата звернення: 01.04.2024).
6. Ситуація на окупованих територіях України. Kyiv Post. URL: <http://surl.li/seuwt> (дата звернення: 01.04.2024).
7. Карта туристичних магнітів. ДАРТ. URL: <http://surl.li/kzmmz> (дата звернення: 01.04.2024).

Свіріденко В. Д.
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна
*Науковий керівник – ст. викладач кафедри
туристичного та готельно-ресторанного бізнесу*
Павлоцький В. Я.

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Сучасні дослідження туристичних ресурсів виявляють тенденцію до визначення різноманітних факторів, які впливають на їх стан та розвиток. Природні ресурси займають ключове місце у системі туристичних ресурсів.

Одеська область входить до південних прикордонних територій України, де природно-кліматичні умови не надто сприятливі для формування природних

ресурсів регіону, що робить область не такою багатою на природні ресурси, у порівнянні з іншими областями України [1].

Більшість території Одеської області розташована в степовій зоні, північна частина – у лісостеповій природній зоні. Це обумовлює потенціальну наявність різноманітних рекреаційних ресурсів. Проте, таке географічне положення одночасно погіршує природний потенціал регіону через низьку вологість та невелику площу лісів [2]. Природно-ресурсний потенціал Одещини характеризується невеликим запасом лісових ресурсів, проте регіон багатий на земельні ресурси, частка яких перевищує 80%, а найбільша концентрація спостерігається у Болградському та Березівському районах (табл. 1).

Водні ресурси переважають у Одеському та Ізмаїльському районах області. Лісові насадження – у Подільському районі, Роздільнянський район славиться мінеральними ресурсами. Фауністичні ресурси майже рівномірно розташовані по території області, проте найбільше їх у Ізмаїльському та Подільському районах. Рекреаційними природними ресурсами багаті Білгород-Дністровський та Одеський райони. Отже, як можна помітити, кожен район Одеської області виділяється певним видом природних ресурсів, що дає можливість говорити про перспективу розвитку там відповідних видів туризму.

Таблиця 1

Природно-ресурсний потенціал Одеської області

Показники	Мінеральні	Водні	Земельні	Лісові	Фауністичні	Рекреаційні
Загальний потенціал області	1,82	18,73	71,78	1,30	0,50	13,50
по районах:						
Подільський район	1,3	13,6	82,7	5,1	0,6	3,2
Березівський район	4,2	11,4	83,5	0,6	0,4	7,1
Роздільнянський район	4,4	13,6	79,9	0,6	0,5	8,7
Одеський район	2,2	28,2	47,2	1,1	0,3	32,5
Болградський район	0,1	17,3	85,6	0,4	0,5	3,1
Білгород-Дністровський район	0,3	19,8	51,7	0,5	0,4	33,8
Ізмаїльський район	0,25	27,2	71,8	0,8	0,8	6,1

Джерело: [3]

Мінерально-сировинна база області обмежена як за видами так і за кількістю ресурсів та їх обсягів. В області практично відсутні родовища корисних копалин, що визначають сировинний напрямок розвитку економіки, особливо у сферах паливно-енергетичної та металургійної промисловості. Важливим є видобуток лікувальної хлоридно-натрієвої мінеральної води «Куяльник» в Одеському промвузлі. Також видобуваються столові слабомінералізовані води в містах Ізмаїл, Балта, Білгород-Дністровський, смт Красні Окна та інших населених пунктах [4].

Водні ресурси області включають у себе як запаси підземних, так і поверхневих вод. На території області розташовано 1134 невеликих річок і струмків, 15 прісноводних і морських лиманів, серед яких можна виділити найбільші: Дністровський, Тилігульський, Хаджибейський, Алібей, Бурнас, Будацький, Куяльницький, Кучурганський. Також нараховується 68 водосховищ, 45 озер, включаючи 8 Придунайських озер: Ялпуг, Кугурлуй, Катлабух, Китай, Сасик, Кагул, Каргал, Саф'яни [5].

Озера в Одеській області поділяються на дві основні категорії: заплавні, які сформувалися біля річок, особливо поблизу Дністра та Дунаю, і лиманно-лагунні. Заплавні озера знаходяться в затоплених гирлах приток, таких як Ялпуг, Кагул, Катлабуг, Китай, Кучурган. Усі ці озера протягнуті вздовж течії відповідних річок та мають прямий зв'язок з Дунаєм і Дністром через систему протоколів [5].

Земельні площі області, які становлять 3 331,38 тис. га, мають дуже високий ступінь використання (табл. 2).

Одеська область багата землями саме сільськогосподарського призначення.

Землі лісогосподарського призначення, ліси та інші вкриті лісом площі та землі водного фонду становлять трохи більше 6%. Звідси випливає, що Одещина має обмежені лісові ресурси та низьку лісистість [6].

Призначення та використання земельного фонду Одеської області

Тип земельного об'єкту за призначенням та використанням	тис. га	Питома частка до загального земельного фонду області, %
Землі сільськогосподарського призначення, з них:	2 588,18	77,69
рілля	2 077,042	62,35
Землі громадського призначення	30,5	0,90
Землі оздоровчого призначення	2,0	0,06
Землі рекреаційного призначення	4,5	0,13
Землі лісгосподарського призначення, ліси та інші лісовкриті площі	223,4	6,7
Землі водного фонду	210,73	6,33
Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики	31,7	0,95
Землі під твердими побутовими відходами	0,5	0,01

Джерело: [4]

Фауна Одеської області представлена широким розмаїттям тварин, зокрема більше 1 500 видів безхребетних і понад 400 видами хребетних. Велика різноманітність птахів, яких наразі зареєстровано більше 320 видів. Видове різноманіття морських ссавці регіону викликають особливий інтерес, зокрема, тюлень-монах, який єдиний у своєму роді у Чорному морі та знаходиться на території Дунайського біосферного заповідника. Водиться також декілька популяцій дельфінів, зокрема афаліна, білобочка та азовка. На жаль, внаслідок ведення воєнних дій та агресії Російської Федерації вздовж морського узбережжя і відкритого моря, дельфіни стають жертвами, а також виникають факти забруднення морського середовища [7].

Наразі одним із найбільш використовуваним природним ресурсом Одещини є її пляжі, які використовуються для відпочинку та рекреації протягом теплого періоду року (табл. 3).

Найпривабливіші узбережжя знаходяться в областях піщаних пересипів, де узбережжя має стійку лінію та поступово відступає вглиб моря: Лузанівка, Кароліно-Бугаз, північно-східна частина Будацького пересипу, Жебріянська коса, пересип Тилігульського лиману. Пересип поблизу Крижанівки має потенціал для розвитку санаторно-курортних та оздоровчих комплексів [8].

Таблиця 3

Структура пляжів Чорноморського узбережжя Одеської області

Протяжність пляжів, км			Протяжність пляжів, усього, км	Загальна протяжність берегової лінії, км
Ширина до 10 м	Ширина 10-25 м	Ширина понад 25 м		
30	30	110	170	300

Джерело: [8]

Унікальна різноманітність природних комплексів і систем в Одеській області є результатом особливостей її географічного розташування. Тут можна знайти різні типи ландшафтів, починаючи від лісових і закінчуючи степовими, та приморськими. Всі ці різноманітні природні утворення представлені в системі природно-заповідного фонду. За даними на 1 січня 2023 року, природно-заповідний фонд області включав у себе 128 територій та об'єктів, з обсягом загальної площі 3930,85 тис. га. (табл. 4).

Таблиця 4

Розподіл площі природно-заповідного фонду Одеської області за категоріями

Категорія	одиниць	Площа	
		тис. га	% від загальної площі
Природні заповідники	1	210,54	5,36
Біосферні заповідники	1	252,15	6,42
Національні природні парки	2	1215,8	30,94
Заказники	42	1351,99	34,41
Пам'ятки природи	49	28,78	0,74
Регіональні ландшафтні парки	2	758,55	19,33
Заповідні урочища	5	95,69	2,44
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	26	17,35	0,45
Всього	128	3930,85	100,00

Джерело: побудовано автором за даними [9]

Як свідчать дані таблиці, найбільшу площу Одещини займають заказники, яких на території області 42 одиниці (34,41%) та національні природні парки, які охоплюють 30,94% природно-заповідної зони.

Отже, природні ресурси мають ключовий вплив на туристичну індустрію за рахунок привертання уваги та задоволення потреб туристів. Територія Одеської області має природні лікувальні та рекреаційні ресурси, включаючи 17

джерел мінеральних вод, лікувальні грязі та солоні лимани й озера, а також морське узбережжя. Найбільш використовуваним природним ресурсом області є пляжі, протяжність яких становить 170 км. Кожен район Одеської області виділяється певним видом природних ресурсів, що дає можливість говорити про перспективу розвитку відповідних видів туризму в кожному районі області.

Список використаних джерел

1. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону: монографія/ за заг. ред. В. Г. Герасименко. Одеса: ОНЕУ, 2016. 262 с.
2. Шушулков С.Д. Оцінка особливостей використання туристично-рекреаційного потенціалу Одеської області. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2019. Вип. 4. С. 93-99.
3. Руденко В.П., Руденко С.В. Оцінка міри своєрідності (унікальності) структури природно-ресурсного потенціалу природних регіонів України. Український географічний журнал. Серія: суспільно-географічні дослідження. 2015. Вип. 1. С. 27-32.
4. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Одеській області у 2021 році. Одеса. 2022. 214 с.
5. Попова О.М. Природно-заповідний фонд одеської області в системі фізико-географічного районування України і шляхи його оптимізації. Вісник Одеського національного університету. Серія: Географічні та геологічні науки, 2018. Вип. 22(31). С. 29-47.
6. Зінченко Т.Є., Таратула Р.Б., Ступень Р.М. Земельно-ресурсний потенціал рекреаційних територій: монографія. Луцьк: Надстир'я, 2016. 216 с.
7. Радченко Е.Є. Теоретичні основи формування та розвитку туристичного потенціалу регіону. Ефективна економіка. 2018. Вип. 12. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6809>.
8. Герасименко В.Г., Ярьоменко С.Г. Інфраструктурне забезпечення пляжного господарства курортного міста. Наука й економіка. 2015. Вип. 3 (39). С. 98-107.
9. Природно-заповідний фонд України. URL: <https://pzf.land.kiev.ua>.